

Brussel, 2.6.2014
COM(2014) 400 final

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

Europees semester 2014 : landenspecifieke aanbevelingen

Inzetten op groei

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

Europees semester 2014 : landenspecifieke aanbevelingen

Inzetten op groei

1. INLEIDING

Het economisch herstel in Europa wint terrein¹. Het herstel is halverwege 2013 begonnen en zal zich naar verwachting in 2015 tot alle lidstaten uitbreiden. De financiële stabiliteit keert terug, de stijging van de overheidsschuld wordt onder controle gebracht en het externe concurrentievermogen verbetert, vooral in kwetsbare landen. Dankzij deze opleving ziet het ernaar uit dat de EU de ernstigste economische en financiële crisis in haar geschiedenis achter de rug heeft en de eerste stappen zet in de richting van duurzame groei die tot de schepping van banen zal leiden en de levensstandaard zal verbeteren. Het herstel toont tevens aan dat de versterkte economische governance, waartoe op het hoogtepunt van de crisis werd besloten, belangrijk is geweest voor het verbeteren van de voorwaarden voor een meer evenwichtige groei.

Er is echter geen reden voor zelfgenoegzaamheid, en deze moeizaam bereikte resultaten moeten worden veiliggesteld om onze groeicapaciteit te consolideren. Het herstel is nog kwetsbaar en ongelijk verdeeld. In grote delen van Europa is de sociale situatie somber en heeft de werkloosheid een ongekend hoog niveau bereikt, vooral onder jongeren. De speelruimte voor beleidsmakers en economische actoren is bijzonder beperkt als gevolg van de hoge openbare en particuliere schuldenlast. Tegelijkertijd zijn de uitdagingen voor de EU op langere termijn – de vergrijzing, de productiviteit, het concurrentievermogen en het duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen - niet verdwenen, en gezien de veranderingen die in de rest van de wereld plaatsvinden moet de EU zich voortdurend aanpassen.

Gedurende de afgelopen vier jaar zijn de door de Commissie ingediende jaarlijkse landenspecifieke aanbevelingen als kompas gebruikt om uit de crisis te geraken en de groei nieuw leven in te blazen. In dit overzichtsdokument vat de Commissie haar evaluatie van de in het afgelopen jaar geboekte vooruitgang die in haar aanbevelingen wordt behandeld, samen. Ook schetst zij hoe het proces in de loop van de tijd is geëvolueerd en wat het belang ervan is voor de toekomst.

Wat houdt het nieuwe systeem van economische governance voor de EU in?

Het versterkte proces van economische governance van de EU weerspiegelt de politieke erkenning van de onderlinge afhankelijkheid van de economieën van onze lidstaten. Om van deze onderlinge afhankelijkheid te profiteren en toekomstige negatieve domino-effecten te vermijden, moeten de lidstaten zich bij hun interne economische beleidsvorming aan de

¹ Zie de meest recente prognoses van de Commissie op:
http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2014_spring_forecast_en.htm

overeengekomen regels houden, maar moeten ze er ook van op aan kunnen dat alle andere lidstaten hetzelfde doen. Dit grotere besef van de vergaande verwevenheid van onze economieën heeft nu reeds een positieve invloed op de beleidsvorming op nationaal en Europees niveau.

Een hechter partnerschap tussen de lidstaten en de Commissie staat in het nieuwe governancestelsel centraal. Frequentere, open contacten hebben geleid tot een beter begrip van nationale situaties en van de betekenis ervan voor Europa.

Dankzij een grotere transparantie en voorspelbaarheid van de aangevane verbintenissen worden nationale opinies en de standpunten van de EU thans in ruimere kring bekendgemaakt en besproken, zowel door burgers als door marktdeelnemers. Kerncijfers (zoals nationale rekeningen) worden voortaan door onafhankelijke nationale instellingen gecertificeerd.

Als gevolg hiervan zijn de aard en de kwaliteit van de besluitvorming op EU-niveau gewijzigd. Er zijn meer gedetailleerde analyses beschikbaar over allerlei onderwerpen en landen. Er worden zeer regelmatig betrouwbare economische vooruitzichten en statistieken gepubliceerd. De verstrekte richtsnoeren worden in ruime kring als relevant en opportuun beschouwd, en kunnen elk jaar worden gecontroleerd. Dit betekent bijvoorbeeld dat waarschuwingssignalen veel eerder worden opgepikt – zo kunnen lidstaten bijvoorbeeld attent worden gemaakt op de noodzaak om corrigerende maatregelen te nemen wanneer het financiële stelsel zwakheden vertoont, er opnieuw destabiliserende zeepbellen in de vastgoedsector ontstaan, het externe concurrentievermogen afneemt of wanneer er een verslechtering van de werkgelegenheids- en sociale situatie optreedt, voordat er negatieve overloopeffecten naar andere lidstaten ontstaan.

Het nieuwe coördinatie- en monitoringsysteem beantwoordt derhalve ruimschoots aan het beoogde doel, maar de voornaamste uitdaging blijft van politieke aard. Duurzame resultaten zijn enkel mogelijk indien de politieke wil en de bereidheid om actie te ondernemen onverminderd aanwezig blijven. Paradoxaal genoeg blijkt dit gemakkelijker in tijden van crisis, wanneer er weinig alternatieven zijn, dan in betere tijden wanneer het gebrek aan pro-actieve besluitvorming dikwijls in een later stadium tot moeilijkheden leidt. Daarom is het grotere anticipatie- en preventievermogen van het nieuwe EU-governancestelsel in betere tijden net zo belangrijk als het tijdens de crisis was.

Verder is het een voortdurende uitdaging ervoor te zorgen dat de op Europees niveau ontwikkelde instrumenten in ruimer verband gedeeld en gesteund worden door een grotere groep belanghebbenden, zoals met name het Europees Parlement en de nationale parlementen. Veel besluiten en procedures zijn tijdens de crisis in recordtempo aangenomen, en het EU-governancestelsel begint nu pas volwassen te worden. Nu er een nieuw, hopelijk gunstiger economisch tijdperk is aangebroken, is het belangrijk om na te gaan hoe het proces kan worden gestroomlijnd om te voorkomen dat wat een politiek relevant en inclusief besluitvormingsproces moet blijven, onttaardt in bureaucratische routine.

De landenspecifieke aanbevelingen van 2014

De reeks aanbevelingen die vandaag zijn aangenomen weerspiegelen de algemene prioriteiten die in de jaarlijkse groeianalyse van de Commissie zijn vermeld en die door het Europees

Parlement en de Raad zijn overgenomen². Tevens houden zij ten volle rekening met de verscheidenheid van Europa: de crisis heeft tot een economisch en sociaal verdeeld Europa geleid waardoor de prioriteiten per lidstaat sterk uiteenlopen. De verstrekte richtsnoeren benadrukken de onderlinge afhankelijkheid van de economieën en houden ten volle rekening met de diversiteit van Europa, waarbij getracht wordt de noodzakelijke convergentie zo aan te sturen dat de lidstaten economisch dichterbij elkaar komen en dichterbij de best presterende landen in de wereld – die dikwijls elders in Europa te vinden zijn.

In de aanbevelingen wordt het belang van een volgehouden uitvoering onderstreept³. In veel lidstaten worden momenteel grote hervormingsinspanningen verricht, en het is noodzakelijk deze te voltooien en te zien of zij doeltreffend zijn. De consistentie van het beleid en de nauwkeurige planning van de hervormingen zijn evenwel cruciaal voor succes: hoewel de meeste lidstaten duidelijk aangeven wat hun plannen zijn voor de komende twaalf maanden, is er soms weinig specifieke informatie over de volgende twee tot drie jaar.

Verder wordt in het pakket gewezen op de noodzaak de uitdagingen collectief aan te pakken, met name in de eurozone. Het kan heel zinvol zijn de hervormingen te volgen die door verschillende lidstaten met dezelfde tijdshorizon ten uitvoer worden gelegd: kwesties als de houdbaarheid van pensioenen, de effectiviteit van O&O en een vergroting van de veerkracht van de arbeidsmarkt zijn immers gemeenschappelijke uitdagingen. Het delen van ervaring en expertise kan de lidstaten zowel in politiek als in technisch opzicht ondersteunen. Gezamenlijk ondernomen actie zal de lidstaten tevens in staat stellen zoveel mogelijk te profiteren van grensoverschrijdende overloopeffecten⁴. Daarom ook is het belangrijk dat de eurozone, als geheel, niet alleen naar de aanbevelingen kijkt die aan de afzonderlijke lidstaten gericht zijn, maar verder gaat en haar aandacht in toenemende mate richt op de horizontale elementen die in alle landen worden waargenomen.

Tenslotte toont dit pakket aan hoe belangrijk het is om verschillende beleidsvormen en instrumenten samen te brengen, ook op EU-niveau. 2014 is het jaar waarin de EU de balans opmaakt van, en advies inwint over haar strategie op lange termijn – de Europa 2020-strategie⁵. De landenspecifieke aanbevelingen die sinds 2011 worden vastgesteld, vormen een gerichte hervormingsstrategie. Zij maken deel uit van het ruimere kader van Europa 2020 en moeten volledig worden geïntegreerd, zodat zij de groeistrategie van de EU belichamen en de EU in staat te stellen haar unieke bedrijfs- en sociaal model te continueren. Op basis van de opgedane ervaringen en beste praktijken dient de strategie te worden aangepast met het oog op de komende vijf jaar.

² COM (2013)800 van 13.11.2013, Verslag van het Parlement P7_TA (2014)0128 en P7_TA (2014)0129, Europese Raad van 19/20 december 2013 (EUCO 217/13) en 20/21 maart 2014 (EUCO 7/1/14).

³ De "Europa 2020" website bevat een samenvatting van één pagina per lidstaat van de voornaamste gebieden waarop vooruitgang wordt geboekt met de tenuitvoerlegging van de landenspecifieke aanbevelingen sinds 2011 en de resterende veranderingen die in het pakket van 2014 zijn vermeld. Zie: http://ec.europa.eu/europe2020/index_nl.htm

⁴ In het Comité voor de economische politiek is een proefproject op touw gezet om omvangrijke economische hervormingsplannen vooraf te coördineren, en het Comité voor sociale bescherming heeft een haalbaarheidstest uitgevoerd inzake de voorafgaande coördinatie van omvangrijke hervormingen van het sociale beleid.

⁵ Zie voor de lopende openbare raadpleging: http://ec.europa.eu/europe2020/public-consultation/index_nl.htm

2014 is ook het jaar waarin de lidstaten hun programmering afronden en gebruik gaan maken van de nieuwe Europese structuur- en investeringsfondsen. Veel investeringen op langere termijn werden gedurende de crisis – noodgedwongen - opgeschort. Hoewel de bedragen in absolute termen klein zijn, speelt de inbreng van EU-middelen in veel lidstaten een belangrijke rol als katalysator. Daarom moet de bestemming van deze middelen met zorg worden gekozen, zodat die investeringen worden gesteund die de groei het meest bevorderen. Ook moeten deze middelen met financial-engineeringtechnieken worden gecombineerd, waarbij het gebruik van leningen in plaats van subsidies wordt gestimuleerd, en met regelingen die de financiering van kleine en middelgrote ondernemingen vergemakkelijken, ten einde de invloed ervan op de economie van de EU te vergroten.

2. ALGEMENE CONTEXT

De crisis heeft structurele zwakheden aan het licht gebracht in de economie en het financiële stelsel van Europa, die bovenop de grotere uitdagingen kwamen van de vergrijzing van de bevolking en de lage groei voorafgaand aan de crisis. Ook de structuren en de governance van de euro werden door de crisis ongekend zwaar op de proef gesteld. Hoewel zich in 2010 een geleidelijk herstel begon af te tekenen, kampte het grootste deel van de EU in 2012 met een recessie; sinds het tweede kwartaal van 2013 is er opnieuw sprake van een heropleving van de economie.

De crisis heeft zowel voor de werkgelegenheid als in sociaal opzicht ernstige en verstrekkende gevolgen gehad in grote delen van de EU. Het werkloosheidscijfer in de EU is van minder dan 7 % in 2008 gestegen tot 10,8 % in 2013 (een stijging met meer dan 9 miljoen mensen). De lidstaten en regio's geven op dit punt een zeer verschillend beeld te zien: in 2013 liep het werkloosheidscijfer uiteen van 4,9 % in Oostenrijk en 5,3 % in Duitsland tot 27,3 % in Griekenland en 26,1 % in Spanje. De situatie is vooral verontrustend voor bepaalde categorieën, zoals jongeren en langdurig werklozen. Omdat de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt doorgaans een half jaar of meer achterlopen ten opzichte van het bbp, wordt voorzien dat de werkgelegenheid vanaf dit jaar licht zal stijgen en dat de werkloosheid in de EU in 2015 tot 10,1 % zal afnemen. Verwacht wordt dat de onderlinge verschillen tussen de landen vooralsnog groot zullen blijven. Dergelijke ontwikkelingen hebben verstrekkende gevolgen voor de samenleving. In totaal is het aantal mensen dat met armoede en sociale uitsluiting wordt bedreigd sinds 2008 met meer dan 6 miljoen gestegen tot 124 miljoen in 2012. Het aantal mensen dat met ernstige materiële deprivatie wordt bedreigd is met ongeveer 7 miljoen gestegen. De toenemende en aanhoudend hoge inkomensongelijkheid wordt ook als bron van zorg beschouwd met het oog op de sociale cohesie.

De crisis heeft ongekende hervormingsinspanningen in gang gezet, en niet alleen in de landen die met aanpassingsprogramma's worden ondersteund. Ierland voltooide zijn programma voor financiële bijstand in december 2013, Spanje rondde zijn programma voor de financiële sector begin 2014 af en Portugal beëindigde zijn programma voor financiële bijstand in mei 2014. Letland voldeed aan de voorwaarden om lid te worden van de eurozone en trad in 2014 toe. De situatie in Griekenland en Cyprus is gestabiliseerd en er zijn enkele

tekenen die wijzen op verbetering⁶. Zoals uit de vandaag gepresenteerde aanbevelingen blijkt, zijn ook in andere landen vergaande hervormingen geïnitieerd of in uitvoering. Op EU-niveau, en vooral in de eurozone, zijn de mechanismen op het gebied van economische governance en financieel toezicht op beslissende wijze versterkt.

Verwacht wordt dat het reële bbp van de EU weer gaat groeien. De cijfers voor het eerste kwartaal van 2014 waren weliswaar minder positief dan verwacht, maar toch zal het herstel zich naar de verschillende landen uitbreiden, geleidelijk aan kracht winnen en evenwichtiger worden. Verwacht wordt dat het reële bbp dit jaar tot 1,6 % zal stijgen en in 2015 mogelijk tot 2,0 %. Belangrijk is dat de economische activiteit ook aantrekt in de landen die het zwaarst door de crisis zijn getroffen; deze ontwikkeling zal zich waarschijnlijk voortzetten. Dit jaar wordt alleen voor Cyprus en Kroatië nog een negatieve bbp-groei verwacht. Volgens de prognose zal de groei in 2015 in alle EU-economieën weer aantrekken. Over het geheel genomen is de verwachting dat de EU het niveau van economische productie van vóór de crisis zal bereiken en daarmee de verloren jaren geleidelijk zal inhalen.

De herbalancering van de EU-economieën wordt voortgezet. Dit werd reeds aangegeven in het laatste waarschuwingsmechanismeverslag van de Commissie⁷, en werd bevestigd door de diepgaande evaluaties die door de Commissie voor 17 lidstaten zijn gepubliceerd in het kader van de buitensporigtekortprocedure⁸, waarin werd aangetoond dat een aantal externe en interne onevenwichtigheden werden gecorrigeerd. Zo is met name de lopende rekening van een aantal landen verbeterd, vaak doordat hun concurrentievermogen op het niveau van de kosten is toegenomen. Voor het eerst sinds de invoering van de procedure bij macro-economische onevenwichtigheden is de Commissie op grond van haar diepgaande evaluaties tot de conclusie gekomen dat in het geval van drie landen (Denemarken, Malta en Luxemburg) de vastgestelde uitdagingen geen onevenwichtigheden vormen. Verder bevindt Spanje zich niet meer in een door buitensporige onevenwichtigheden gekenmerkte situatie. De correctie van onevenwichtigheden moet echter in veel landen een prioriteit blijven, met name gezien hun hoge openbare en particuliere schuldenlast. Bovendien worden, in lidstaten waar aanhoudende overschotten op de lopende rekening het resultaat zijn van grote binnenlandse investeringstekorten, de economische vooruitzichten op middellange en lange termijn hierdoor ongunstig beïnvloed.

Naast maatregelen van de ECB en het herstel van de groei, heeft de omvangrijke begrotingsconsolidatie die in de periode 2011-2013 heeft plaatsgevonden, geholpen de staatsschuldencrisis af te wenden, maar gezonde overheidsfinanciën blijven een belangrijke prioriteit gezien de hoge openbare schuldenlast. Over het algemeen zijn de overheidstekorten sinds 2011 gedaald, tot 2,6 % van het bbp in de EU en tot 2,5 % in de eurozone in 2014. De samenstelling van de aanpassing is de afgelopen jaren in Ierland, Griekenland, Litouwen en Portugal voornamelijk gericht geweest op de uitgavenzijde van de begroting, terwijl andere landen zoals Frankrijk, Nederland, Italië en Finland vooral hun toevlucht hebben genomen tot belastingverhogingen. Mede dankzij de verbetering van de algehele begrotingssituatie is de renteopslag op leningen/debetrente gedaald. Verwacht wordt dat de overheidsschuld dit jaar zowel op het niveau van de EU als in de eurozone een recordhoogte zal bereiken, maar in België, Ierland, Griekenland, Spanje, Italië, Cyprus en Portugal hoger dan of rond de 100 %

⁶ Aangezien Griekenland en Cyprus nog onderworpen zijn aan een gedetailleerd programma voor financiële bijstand ontvangen zij geen landenspecifieke aanbevelingen en zijn zij derhalve niet in dit pakket opgenomen.

⁷ COM(2013)790 van 13.11.2013.

⁸ COM(2014)150 van 5.3.2014.

blijft bedragen; het is derhalve van het grootste belang dat dit schuldniveau gestaag wordt teruggedrongen. Gezien de demografische situatie in Europa moeten ook andere landen tot een dergelijke schuldreductie overgaan.

De stabilisatie van de financiële markten verhult de verschillen tussen lidstaten, en de financiële situatie van bedrijven en huishoudens in de EU loopt nog steeds sterk uiteen. Het verlies van vertrouwen als gevolg van de crisis en de impact van de daaropvolgende ingrijpende hervorming van de financiële sector hebben sinds de tweede helft van 2007 tot een reductie van de kredietverstrekking aan kleine en middelgrote bedrijven geleid. In het eerste kwartaal van 2014 is er sprake van een geleidelijke versoepeling van de kredietvoorwaarden en worden de eerste tekenen van ontspanning waargenomen. In verscheidene landen zoals Italië, Griekenland, Spanje, Litouwen, Slovenië, Kroatië en Cyprus zijn de financieringsvoorwaarden echter nog steeds streng, met name voor het mkb. De stappen die op het niveau van de EU zijn gezet om een bankenunie tot stand te brengen en om grote onevenwichtigheden te corrigeren, zullen het financiële klimaat helpen verbeteren.

De aard van de uitdagingen waarvoor de EU zich gesteld ziet, verandert. Zoals gebruikelijk na een diepe financiële crisis is het herstel aanvankelijk kwetsbaar en verandert de aard van de uitdagingen in hoog tempo. Nog maar enkele jaren geleden, op het hoogtepunt van de crisis, was de grootste prioriteit om de budgettaire geloofwaardigheid te herstellen tegen een achtergrond van snel stijgende overheidstekorten en –schulden, ten einde de negatieve spiraal tussen een verslechterende begrotingssituatie en het risico van een instabiele banksector een halt toe te roepen en de onhoudbare ontwikkelingen in de reële economie, zoals een verontrustend verlies van concurrentievermogen, toenemende particuliere schulden en hoge huizenprijzen, te corrigeren. Nu is de grootste uitdaging de versterking, mettertijd, van de reële economie in de vorm van groei en banen. De prioriteiten lopen per lidstaat uiteen maar omvatten doorgaans de afbouw van de hoge particuliere en openbare schulden die gedurende de crisis zijn opgebouwd, een verdere stabilisering van de financiële sector om het op gang komen van de kredietstroom naar de reële economie te bevorderen, de voortzetting van beleidsmaatregelen om de bronnen van groei en banen te versterken, een verbetering van de voorwaarden om particuliere investeringen te stimuleren en de vraag een nieuwe impuls te geven, de verbetering van vaardigheden en het bieden van steun bij de terugkeer naar de arbeidsmarkt, evenals het bevorderen van de sociale cohesie.

De nasleep van de crisis vormt nog steeds een belemmering voor herstel. Het is belangrijk de openbare en particuliere schulden op een houdbaar pad te brengen en de Europese economieën aldus in staat te stellen hun flexibiliteit en schokbestendigheid weer enigszins op peil te brengen, maar dit is wellicht in een situatie van lage inflatie moeilijk te realiseren en mag de groei niet in gevaar brengen. Het reeds sinds het midden van de jaren negentig bestaande probleem van zwakke productiviteitsgroei is niet verdwenen en zal worden verergerd door het groeiremmende effect van de vergrijzing. De stabilisatie van de banksector en alternatieve financieringsbronnen blijven prioritaire instrumenten om weer betere kredietvoorwaarden voor de reële economie te scheppen. Het hoge werkloosheidsniveau en de sociale ontwrichting ondermijnen het menselijk en sociaal kapitaal van Europa en vragen om doortastende maatregelen door de jaren heen.

Rechtvaardigheidsoverwegingen zijn op de voorgrond getreden. De effecten van de crisis en van de beleidsmaatregelen op de economische en sociale situatie komen tot uiting in de mate van sociale ongelijkheid. De structurele aard van sommige vormen van werkloosheid, beperkingen van de toegang tot onderwijs en gezondheidszorg en bepaalde hervormingen op

het gebied van belastingen en uitkeringen kunnen de meest kwetsbare groepen van de samenleving onevenredig zwaar belasten. Dit is een politieke en sociale kwestie die repercussies kan hebben voor het toekomstige groeipotentieel van de EU.

Groeibevorderende investeringen blijven cruciaal voor een duurzaam herstel. Op de korte termijn wordt verwacht dat de groei van de investeringen zich zal uitbreiden naarmate de grootste belemmeringen voor de ontwikkeling van de vraag en de winst van ondernemingen zoals onzekerheid, financieringsvoorwaarden en de noodzaak van schuldafbouw langzaam verdwijnen en de economische vooruitzichten verbeteren. Ook de begrotingsconsolidatie moet openbare autoriteiten helpen weer ruimte te krijgen voor groeibevorderende investeringen. Europa schiet echter nog in veel opzichten tekort en het is duidelijk dat de EU als geheel, om in de wereldeconomie concurrerend te zijn en aan de verwachtingen van onze burgers te voldoen, meer moet investeren in O&O, innovatie, onderwijs, vaardigheden en een actief arbeidsmarktbeleid evenals in energie, transport en de digitale economie. Een strategisch gebruik van de EU-financieringsmiddelen die voor de periode 2014-2020 zijn uitgetrokken, kan een katalyserende rol spelen bij de ondersteuning van investeringsinspanningen op nationaal niveau, niet in de laatste plaats om het concurrentievermogen van de industrie te verbeteren. Er dient meer aandacht te worden besteed aan andere instrumenten die reeds op Europees niveau zijn voorgesteld, zoals Europese projectobligaties en de mogelijkheid om structuurfondsen en EIB-leningen te combineren. Het is uitermate belangrijk dat de particuliere investeringen weer op gang worden gebracht. Om dit te realiseren zijn besluiten op andere gebieden dan het begrotingsbeleid noodzakelijk. Zo zal er een oplossing moeten worden gevonden voor de financiële fragmentatie van de EMU.

3. PRIORITAIRE ACTIEPUNTEN

In het pakket van landspecifieke aanbevelingen van vandaag komt, in de context geplaatst die in het vorige deel wordt beschreven, de beoordeling door de Commissie tot uitdrukking van de vooruitgang die het afgelopen jaar door de lidstaten is gemaakt. Het pakket bouwt ook op de in maart 2014 gepubliceerde diepgaande evaluaties voort.

Het afgelopen jaar is enige vooruitgang gerealiseerd in het gaande houden van de begrotingsconsolidatie alsook wat het werkgelegenheidsbeleid betreft. Dit blijkt uit het aantal lidstaten waartegen niet langer een buitensporigtekortprocedure loopt alsook uit de hervormingen van het werkgelegenheidsbeleid, middels de inzet van actief arbeidsmarktbeleid, de invoering van jongerengaranties en de aanpassing van een aantal loonvormingssystemen. Er wordt evenwel niet genoeg gedaan om de hoge loonwage op arbeid te verminderen, hoewel lagere belastingen op arbeid cruciaal blijven voor een banenrijk herstel. Er is slechts beperkte vooruitgang wat betreft de hervorming van de productenmarkt en de dienstenmarkt alsook de maatregelen om het bedrijfsklimaat en de raamvoorwaarden voor O&O en innovatie te verbeteren. Er moet ook meer worden gedaan om het concurrentiekader en de werking van de netwerkindustrieën te verbeteren, inclusief middels verdere modernisering van de infrastructuur en openstelling en integratie van de markten, zoals voor energie en ICT. Bovendien is er nog een lange weg te gaan om de reikwijdte en de prestaties van de onderwijs- en socialezekerheidsstelsels te verbeteren alsook om de werking van het openbaar bestuur te verbeteren, waardoor budgettaire ruimte voor groeibevorderende uitgaven zou vrijkomen.

De Commissie beklemtoont dat het noodzakelijk is om in een aantal lidstaten met buitensporige onevenwichtigheden (Kroatië, Italië en Slovenië) alsook in landen waar de onevenwichtigheden gezien hun ernst schadelijke overloopeffecten kunnen hebben (Frankrijk, Ierland en Spanje) met de hervormingen door te gaan. Al met al zijn de in de nationale programma's geschetste plannen bemoedigend en zouden zij, indien uitgevoerd als gepland, moeten volstaan om een aantal in het verleden aangewezen dringende macro-economische onevenwichtigheden aan te pakken. Vandaar dat de Commissie het in dit stadium niet noodzakelijk acht het corrigerende deel van de procedure bij macro-economische onevenwichtigheden in werking te stellen. Er wordt dus een bijzondere focus gelegd op de tenuitvoerlegging en monitoring van de vooruitgang van deze landen.

In de vandaag uitgebrachte landspecifieke aanbevelingen worden de hervormingsprioriteiten in individuele lidstaten voor de komende 12-18 maanden geschetst en wordt, in voorkomend geval, rekening gehouden met de noodzaak om onevenwichtigheden aan te pakken. Er worden ook aanbevelingen voor de eurozone als geheel gedaan om de aandacht te vestigen op onderlinge afhankelijkheden en manieren om de werking van de Economische en Monetaire Unie te verbeteren. In bijlage 1 wordt een overzicht van de aanbevelingen gegeven en in bijlage 2 wordt de stand van zaken ten aanzien van de streefcijfers in het kader van Europa 2020 van de lidstaten beschreven. Meer gedetailleerde informatie over elke lidstaat wordt gegeven in de analytische werkdocumenten van de diensten van de Commissie die de aanbevelingen vergezellen. Vergelijkende achtergrondinformatie per beleidsterrein is ook beschikbaar op de Commissiewebsite.⁹

Een gedifferentieerd, groeivriendelijk beleid van begrotingsconsolidatie voeren

Begrotingsconsolidatie is nooit een doel op zich geweest. De autoriteiten moesten hun budgettaire geloofwaardigheid kunnen terugwinnen en weer de begrotingsruimte kunnen krijgen die nodig was om in duurzame groei te kunnen investeren.

In dit verband heeft de Commissie er consistent voor gepleit om de begrotingsconsolidatie zo groeivriendelijk mogelijk te maken. Gezien de grote verschillen tussen de lidstaten heeft zij tot gedifferentieerde, landspecifieke benaderingen opgeroepen, waarmee in de verbeterende begrotingscontext zou moeten worden doorgaan. Al met al blijkt het Stabiliteits- en Groeipact goed te werken wanneer men zich aan de regels ervan houdt.

Sinds 2011 zijn in de EU substantiële verbeteringen van de publieke financiën tot stand gebracht en ook het afgelopen jaar was dit het geval: de tekorten dalen en de schuldquote zal dit jaar pieken en vanaf 2015 gaan dalen. Verschillende lidstaten krijgen dus geleidelijk aan weer meer budgettaire ademruimte en kunnen nu een minder restrictieve begrotingskoers varen. Toch zijn, zij het in een trager tempo, verdere inspanningen noodzakelijk voor die lidstaten die met hoge tekorten en een hoge schuld worden geconfronteerd. Er moet ter ondersteuning van groei en banen meer aandacht worden geschonken aan de kwaliteit van de publieke financiën en de strategische hertekening van de plannen aan zowel de uitgaven- als de inkomstenzijde.

In lijn met de regels van het Pact beveelt de Commissie aan de buitensporigtekortprocedure (BTP) tegen Oostenrijk, België, Tsjechië, Denemarken, Slowakije en Nederland in te trekken. Komende van 17 in 2013, is het aantal lidstaten waartegen na deze Semesterronde een BTP

⁹ Zie: http://ec.europa.eu/europe2020/index_nl.htm

loopt bijgevolg gedaald tot 11. Vergeleken met 2011, toen tegen niet minder dan 24 landen een BTP liep, is hun aantal meer dan gehalveerd.

Kader 1. Situatie van de lidstaten ten aanzien van het Stabiliteits- en Groeipact, overeenkomstig de aanbeveling van de Commissie van 2 juni.	
Geen buitensporigtekortprocedure	BG, DE, EE, FI, HU, IT, LT, LU, LV, RO, SE
Intrekking van de buitensporigtekortprocedure	AT, BE, CZ, DK, SK, NL*
Lopende buitensporigtekortprocedures met termijnen in:	
2014	MT
2015	IE, FR, PL, PT, SI, UK**
2016	CY, EL, ES, HR

Noten: * Voor NL wordt vervroegde intrekking aanbevolen. ** De termijn voor het VK is begrotingsjaar 2014/2015.

Een toenemend aantal lidstaten valt dus onder de regels van het preventieve deel van het Stabiliteits- en Groeipact. Deze regels zijn ingevolge de Sixpackwetgeving aanzienlijk versterkt om ervoor te zorgen dat de lidstaten een passend pad in de richting van hun middellangetermijndoelstelling blijven volgen.

In lijn met de EU-vereisten zijn de budgettaire kaders op nationaal niveau versterkt en zullen zij eraan bijdragen de gezondheid van de publieke financiën te monitoren middels grotere verantwoordelijkheid en transparantie. Daartoe behoort het oprichten van onafhankelijke begrotingsinstellingen met een welbepaalde rol in de nationale jaarlijkse begrotingscyclus.

Hoewel er over de hele linie vooruitgang is, moeten sommige lidstaten (Bulgarije, Tsjechië, Luxemburg, Malta, Polen, Kroatië, Hongarije, Italië, Slovenië en Spanje) om hun taken onafhankelijk te kunnen uitvoeren nog geschikte organen instellen of bestaande versterken. De Commissie zal de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat de nieuwe wettelijke vereisten onpartijdig worden toegepast.

Afhankelijk van de beschikbare begrotingsruimte beveelt de Commissie aan prioriteit te geven aan publieke investeringen in infrastructuur, onderzoek, innovatie en menselijk kapitaal, inclusief door grotere kostenefficiëntie van de uitgaven. Hierop wordt met name gewezen in de aanbevelingen voor Tsjechië, Duitsland, Italië, Nederland, Polen, het Verenigd Koninkrijk en, tot op zekere hoogte, Spanje. In het algemeen kan meer worden gedaan om de impact van de publieke uitgaven te maximaliseren en de allocatie van de schaarse middelen t.b.v. investeringen te vergemakkelijken. Voor sommige lidstaten, zoals Duitsland, wordt ook aanbevolen de binnenlandse vraag te vergroten door, als de begrotingsruimte het toelaat, de publieke investeringen te versnellen en de private investeringen aan te moedigen. Dit zou de potentiële groei stimuleren, de langetermijnbehoeften helpen bevredigen en aan het herstel bijdragen.

De structuur van de belastingstelsels, en met name de verschuiving van de fiscale grondslag van arbeid naar andere bronnen, is een essentieel aspect van de lopende hervormingen. Voor veel lidstaten geldt als prioriteit dat de belasting op arbeid wordt verlaagd teneinde de prikkels

om te gaan werken te verhogen en, met name voor laaggeschoolde werknemers, de relatief hoge arbeidskosten te verminderen. Hoewel verschillende lidstaten (Oostenrijk, België, Italië, Frankrijk, Letland, Hongarije en Nederland) ingevolge de aanbevelingen op dit gebied van vorig jaar belastingmaatregelen hebben genomen of zijn gaan nemen, was de totale vooruitgang beperkt. Dus blijven de meeste in de aanbevelingen van vorig jaar aangewezen fiscale uitdagingen ook voor 2014/2015 geldig.

Er kan meer in het algemeen nog vooruitgang worden gemaakt om de totale belastingdruk te verminderen en/of om het belastingstelsel efficiënter en minder verstorend te maken. Het is mogelijk dergelijke hervormingen door te voeren op een wijze die de efficiëntie van de belastinginning verbetert, de economische activiteit en banencreatie aanmoedigt en het belastingstelsel eerlijker maakt. In sommige aanbevelingen wordt dus de focus gelegd op het verbeteren van de naleving van de belastingwetgeving en de strijd tegen fraude, op het verbreden van de fiscale grondslag door het dichteren van mazen in bestaande belastingen (zoals de afschaffing van vrijstellingen, aftrekmogelijkheden, verlaagde tarieven en andere specifieke regelingen), op het afschaffen van milieuschadelijke subsidies en op het verder verschuiven van de fiscale grondslag van arbeid naar belastingen die minder schadelijk zijn voor groei, zoals milieu- of vastgoedbelastingen. De inspanningen om de belastingen op arbeid te beperken, kunnen specifiekere maatregelen voor belastingvoordelen begeleiden om de financiële prikkels om te werken te verhogen en de relatief hoge arbeidskosten voor laaggeschoolde werknemers te verminderen.

Recente ontwikkelingen hebben ook aangetoond dat een aantal multinationale ondernemingen fiscaleplanningsstrategieën gebruiken om, door te profiteren van de techniciteit van en de verkeerde afstemming tussen belastingstelsels, hun globale belastingdruk te verminderen en hun verschuldigde belastingen substantieel te verminderen. De grensoverschrijdende dimensie van veel fiscaleplanningsstructuren en de verhoogde mobiliteit van kapitaal maakt voor individuele jurisdicties de strijd tegen agressieve fiscale planning moeilijk. Deze kwestie vereist intensievere en urgentere aandacht door de lidstaten en op Europees niveau. De fiscale grondslagen van de lidstaten, die financieel reeds ingeperkt zijn, worden er door uitgehold. Sommige lidstaten moeten nadenken over manieren om, in afwachting van Europese en internationale inspanningen om grondslaguitholling en winstverschuiving aan te pakken, de duurzaamheid van de inkomsten in stand te houden en zouden hun belastingverdragen moeten herzien om mechanismen tegen misbruik te versterken.

Socialebeschermingsstelsels maken in veel lidstaten een groot percentage van de publieke uitgaven uit en de veroudering van de bevolking zal naar verwachting een grote impact hebben, met name op de door de staat gefinancierde pensioenen en de gezondheidszorg. Zo is meer dan 70% van de verwachte stijging van de leeftijdsgebonden publieke uitgaven toe te schrijven aan de gezondheidszorg en de langdurige zorg.

De Commissie wijst op de noodzaak om in meer dan de helft van de lidstaten met de pensioenhervormingen door te gaan, zodat de stelsels sociaal toereikend en financieel houdbaar blijven. Een sleutelparameter voor de houdbaarheid van pensioenstelsels is het tijdstip waarop mensen wettelijk met pensioen mogen gaan, d.w.z. de wettelijke pensioenleeftijd. Het verder koppelen van de wettelijke pensioenleeftijd aan de levensverwachting zal ertoe bijdragen de financiële stabiliteit van de publieke pensioenstelsels te bewaren aangezien het aandeel van de ouderen in de EU-bevolking stijgt. Langere bijdrageperioden tijdens het werkzame leven zouden eveneens de toereikendheid van de pensioenen in stand helpen houden. Dergelijke hervormingen moeten hand in hand gaan

met inspanningen om de werkgelegenheidsmogelijkheden voor oudere werknemers te vergroten, inclusief middels permanente educatie en prikkels om langer te werken, zodat de werkelijke leeftijd van uittreding uit de arbeidsmarkt, d.w.z. de effectieve pensioenleeftijd, meer op de wettelijke leeftijd is afgestemd.

De jongste jaren hebben 23 lidstaten de wettelijke pensioenleeftijd verhoogd. In veel gevallen (bijvoorbeeld in Tsjechië, Estland, Griekenland, Kroatië, Italië, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en het Verenigd Koninkrijk) gaat dit samen met een gelijktrekking van de pensioenleeftijd voor mannen en vrouwen. Verschillende lidstaten hebben ook de pensioenleeftijd en de toekomstige stijging van de levensverwachting expliciet gekoppeld. Dit is het geval in Cyprus, Denemarken, Griekenland, Italië, Nederland en Slowakije. Bovendien hebben de meeste van hen stappen gedaan om vervroegde uittreding te beteugelen. De meeste gemakkelijke maatregelen zijn nu echter genomen en er moet meer vooruitgang zijn in het aanvullen van het potentiële toekomstige financiële gat. Voor verschillende landen worden de aanbevelingen, met name om voor een betere koppeling tussen de wettelijke pensioenleeftijd en de levensverwachting te zorgen, dus behouden.

Tabel 1. Wettelijke pensioenleeftijd en leeftijd voor vervroegd pensioen

	Wettelijke pensioenleeftijd - mannen				Wettelijke pensioenleeftijd - vrouwen				Leeftijd voor vervroegd pensioen - mannen				Leeftijd voor vervroegd pensioen - vrouwen			
	2010	2020	2030	2060	2010	2020	2030	2060	2010	2020	2030	2060	2010	2020	2030	2060
BE	65	65	65	65	65	65	65	65	60	62	62	62	60	62	62	62
BG	63	65	65	65	60	63	63	63	63	65	65	65	60	63	63	63
CZ	62j 2m	63j 8m	65j	69j 4m	58j 8m	61j 8m	64j 8m	69j 4m	60	60	60	64j 4 m	55j 8m	58j 8m	60	64j 4 m
DK	65	66	68	72,5	65	66	68	72,5	60	63	65	69,5	60	63	65	69,5
DE	65	65j 9m	67	67	65	65j 9m	67	67	63	63	63	63	60	63	63	63
EE	63	63j 9 m	65	65	61	63j 9 m	65	65	60	60j 9m	62	62	58	60j 9m	62	62
IE	66	66	67	69	66	66	67	69	65	65	65	65	65	65	65	65
EL	65	67	68,8	71,4	60	67	68,8	71,4	60	62	63,8	66,4	55	62	63,8	66,4
ES	65	65,8	67	67	65	65,8	67	67	61	63	63	63	61	63	63	63
FR	60-65	62-67	62-67	62-67	60-65	62-67	62-67	62-67	60	62	62	62	60	62	62	62
HR	65	65	65	65	60	62j 6 m	65	65	60	60	60	62	55	57j 6m	60	62
IT	65j 4 m	66j 11m	67j 9m	70j 3m	60j 4 m	66j 11m	67j 9m	70j 3m	-	63j 11 m	64j 9 m	67j 3 m	-	63j 11 m	64j 9 m	67j 3 m
CY	65	65	66	69	65	65	66	69	63	63	63	63	63	63	63	63
LV	62	63j 9 m	65	65	62	63j 9 m	65	65	60	61j 6 m	63	63	60	61j 6 m	63	63
LT	62,5	64	65	65	60	63	65	65	57,5	59	60	60	55	58	60	60
LU	65	65	65	65	65	65	65	65	57	57	57	57	57	57	57	57
HU	62	65	65	65	62	65	65	65	60	65	65	65	59	65	65	65
MT	61	63	65	65	60	63	65	65	61	61	61	61	60	61	61	61
NL	65	66j 3 m	67j 9m	69j 9 m	65	66j 3 m	67j 9m	69j 9 m	65	66j 3 m	67j 9m	69j 9 m	65	66j 3 m	67j 9m	69j 9 m
AT	65	65	65	65	60	60	63,5	65	62	62	62	62	60	60	62	62
PL	65	67	67	67	60	62	64,8	67	-	65	65	65	55	62	62	62
PT	65	65	65	65	65	65	65	65	55	55	55	55	55	55	55	55
RO	64	65	65	65	59	61	63	63	59	60	60	60	54	56	58	58
SI	63	65	65	65	61	65	65	65	58	60	60	60	56j 8m	60	60	60
SK	62	62,6	63,9	67,7	57,9	62,6	63,9	67,7	60	60,6	61,9	65,7	55,9	60,6	61,9	65,7
FI	63-68	63-68	63-68	63-68	63-68	63-68	63-68	63-68	62	62	62	62	62	62	62	62
SE	61-67	61-67	61-67	61-67	61-67	61-67	61-67	61-67	61	61	61	61	61	61	61	61
VK	65	66	66	68	60	66	66	68	65	66	66	68	60	66	66	68

Bron: diensten van de Commissie

De Commissie vestigt ook de aandacht op de noodzaak om de stelsels voor gezondheidszorg te hervormen, zodat deze hun doelstellingen om universele toegang tot zorg van hoge kwaliteit te verlenen op kosteneffectieve wijze waarmaken, en om hun financiële houdbaarheid te bewaren. Dit is bijvoorbeeld het geval in Oostenrijk, Bulgarije, Tsjechië, Finland, Frankrijk, Malta, Polen, Portugal, Roemenië, Slowakije, Duitsland, Ierland en Spanje.

De kredietverschaffing aan de economie normaliseren

Het afgelopen jaar is de financiële fragmentatie op de markten voor overheidsschuld en bedrijfsschuld aanzienlijk verminderd, waarbij de meeste obligatiespreads van kwetsbare lidstaten dankzij het vertrouwen van de investeerders in het succes van de aan de gang zijnde budgettaire aanpassing en economische hervormingen zijn blijven verkleinen. Ondanks enige normalisatie in de financieringsvoorwaarden voor de banken blijft echter de financiële

fragmentatie op de kredietverleningsmarkt van de eurozone vooral de kleine en middelgrote bedrijven schade toebrengen en de doorwerking van het monetaire beleid hinderen.

De banksector werd in 2013 hier en daar geherstructureerd en de aanpassing moet in verschillende landen worden voortgezet. De kredietgroei in 2013 was negatief (-1,9%), dit in tegenstelling tot het voorgaande jaar (0,7%). Kredietexpansie was gedurende 2013 in een aantal Noordse en Midden- en Oost-Europese landen zichtbaar.

De lidstaten hebben beleidsmaatregelen genomen om de toegang tot financiering te verbeteren, bijvoorbeeld om leningsgarantiereregelingen te creëren of uit te breiden, of om alternatieve financieringsmechanismen te bevorderen, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van de markten voor bedrijfsobligaties (Denemarken, Estland, Italië en Portugal) of de markten voor durfkapitaal (Tsjechië, Duitsland, Spanje, Estland, Nederland en Portugal). Er zijn voorts publieke middelen vrijgemaakt voor de bevordering van investeringen in innovatie, met name door de kmo's. Dergelijke hervormingen hebben natuurlijk tijd nodig om een impact te hebben op het terrein. De Commissie benadrukt dus de noodzaak om op een aantal terreinen vol te houden.

Op EU-niveau is het besluit om een Bankenunie te creëren zeer belangrijk. Het voltooiën van de beleidsagenda en het verder repareren van de balansen van de banken en de eigenvermogensbuffers als uit de lopende activakwaliteitstoets dergelijke behoeften blijken, zal verder bijdragen aan het repareren van het kredietkanaal. Het volgende te ontsluiten gebied zou de ontwikkeling zijn van diepere kapitaalmarkten, die beter geschikt zijn dan bankkrediet om innovatieve projecten en langetermijninvesteringen te financieren.

Bevordering van groei en concurrentievermogen, nu en voor de toekomst

Er zijn structurele hervormingen noodzakelijk om de raamvoorwaarden voor groei en banen te verbeteren, alsook om de aanpassingscapaciteit van onze economieën te versterken. Dit is met name cruciaal op een moment waarop de werkloosheid hoog blijft. Globaal blijft de vooruitgang vergeleken met 2013 beperkt, en de Commissie stelt voor een aantal aanbevelingen aan te houden in 2014.

Goed functionerende diensten spelen een essentiële rol voor economische groei, zowel direct, als sleutelbron van banen, als indirect, gezien de in toenemende mate belangrijke inbreng ervan voor andere sectoren en de productiviteit van de economie. Er kunnen op nationaal niveau, maar ook op Europees niveau, nog veel kansen worden ontsloten door, met name in de diensten- en ICT-sector, de eengemaakte markt te voltooiën.

Betere infrastructuur en interconnecties zijn cruciaal voor de kwaliteit van het vervoer, ICT en de energienetwerken. Er is ingevolge de aanbevelingen van vorig jaar enige actie ondernomen, maar deze moet doorgaan. De vooruitgang in de tenuitvoerlegging van de aanbevelingen in verband met de werking van de spoorwegsector, telecommunicatie-infrastructuur en postdiensten in Oostenrijk, België, Duitsland, Spanje Frankrijk, Italië, Roemenië en Polen is heterogeen, gaande van substantiële vooruitgang in België op het gebied van telecommunicatie, tot enige vooruitgang in Frankrijk en Spanje in de spoorwegsector, beperkte vooruitgang in Duitsland, Roemenië, Italië en Polen wat de spoorwegen en/of breedband betreft, en geen vooruitgang in de postsector in België. Er wordt ook meer vooruitgang verwacht in de werking en openstelling van de diensten op lokaal niveau.

Recente gebeurtenissen hebben opnieuw de noodzaak onderstreept dat de EU haar afhankelijkheid van externe energie blijft verminderen en een sterke strategie voor energiezekerheid instelt. Dit is een integraal deel van de energie- en klimaatstrategie van de EU. De Commissie heeft onlangs een strategie voorgesteld¹⁰ voor het doen van een kwalitatieve stap vooruit in het dekken van de energiebehoeften van de EU, onder meer door het diversifiëren van de aanbodbronnen en verbeteren van energietechnologieën, matigen van de energievraag middels energie-efficiëntie, kosteneffectievere ontwikkeling van hernieuwbare energie, en bevorderen van netwerken. De strategische analyse waarop deze voorstellen steunen, komt eveneens tot uitdrukking in verschillende van de aanbevelingen in het pakket van dit jaar.

Een efficiënt concurrentiekader is een sleutelaspect voor de werking van de markten voor goederen en diensten. De vooruitgang op dit gebied was gemengd. Er is enige actie ondernomen om nieuwe concurrentiewetgeving ten uitvoer te leggen en om de bevoegdheden van de nationale concurrentie- en regelgevingsautoriteiten uit te breiden. Er valt echter iets voor te zeggen om in sommige landen de onafhankelijkheid van de concurrentieautoriteiten te versterken, inclusief door hen voldoende financiële en personele middelen ter beschikking te stellen.

Er zijn ook significante voordelen te behalen uit verbeteringen van de kwaliteit van de systemen voor onderzoek en innovatie en uit een prioritering van de O&O-inspanningen. Verdere investeringen moeten vergezeld gaan van diepgaande hervormingen om het publiek-private onderzoeks- en innovatiesysteem te moderniseren en om de bredere raamvoorwaarden voor bedrijven te verbeteren om kennisintensiever te worden. Het prestatiescorebord voor onderzoek en innovatie documenteert hoe de lidstaten presteren, en de Commissie heeft een reeks specifieke regelgevingsflessenhalzen op lidstaatniveau aangewezen. Globaal neemt het innovatietekort toe in de EU, waarbij sommige landen (Zweden, Duitsland, Denemarken en Finland) bijzonder goed presteren en andere (het Verenigd Koninkrijk, Polen, Tsjechië, Hongarije, Portugal, Roemenië, Griekenland, Bulgarije en Malta) achteruitgaan op het betrokken gebied. In Letland, Slowakije, Litouwen en Estland waren een aantal bemoedigende inhaaltrends.

De lidstaten spannen zich in om hun klimaat- en energiedoelstellingen voor 2020 waar te maken, hoewel de Commissie daartoe een aantal verdere stappen aanbeveelt. Ook wordt een bijzondere focus op hulpbronnefficiëntie gelegd en zijn verschillende aanbevelingen gedaan om bijvoorbeeld het afvalstoffenbeheer te blijven verbeteren.

De werkloosheid en de sociale gevolgen van de crisis aanpakken

Als gevolg van de crisis is in de meeste landen de werkloosheid zeer significant gestegen en is in de meeste lidstaten de langdurig werkloosheid, die nu gemiddeld de helft van de totale werkloosheid uitmaakt, tot een historisch hoog niveau gestegen. De structurele werkloosheid en de verkeerde afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt is eveneens toegenomen. De banenvernietiging heeft vooral de precare beroepen getroffen, waarbij tijdelijke contracten het bij de neergang het zwaarst te verduren kregen. Het totale aantal deeltijdbanen is gestegen. Uit recente cijfers blijkt een stabilisatie van de werkloosheid op EU-niveau, en een vermindering in sommige landen, maar verbeteringen zullen tijd vergen en de impact van de crisis strekt zich tot ver buiten de arbeidsmarkt uit.

¹⁰ COM(2014)330 van 28.5.2014.

In sommige lidstaten is het reële bruto beschikbaar inkomen van de huishoudens gedaald en globaal wordt ongeveer een kwart van de EU-bevolking nu geacht door armoede of uitsluiting te worden bedreigd. De voornaamste aanjagers van armoede en sociale uitsluiting zijn langdurig werkloosheid, arbeidsmarktsegmentatie en loonpolarisatie, maar de verzwakking van de herverdelende impact van de belastings- en uitkeringsstelsels speelt eveneens een rol. In een aantal landen is de stabilisatie-impact van de sociale uitgaven mettertijd verzwakt omdat het aantal langdurig werklozen die hun uitkering verloren steeg. De noodzaak om de financiële houdbaarheid van de socialezekerheidsstelsels te herstellen, heeft eveneens een rol gespeeld. In verschillende gevallen zijn maatregelen genomen om het niveau of de duur van uitkeringen te verminderen, waarbij de regels om in aanmerking te komen zijn verscherpt om de prikkels om te werken te vergroten, maar dit heeft er ook toe geleid dat begunstigden van bepaalde regelingen zijn uitgesloten. Door de Commissie is een nieuw scorebord¹¹ ontwikkeld dat nu gebruikt wordt om in het kader van de algemene economische governance van de EU de werkloosheid, armoede en ongelijkheid te monitoren.

Tegen de achtergrond van een verslechterende werkgelegenheidssituatie hebben veel lidstaten (onder meer Spanje, Portugal, Italië of Frankrijk) belangrijke hervormingen opgestart, bijvoorbeeld om arbeidsmarktsegmentatie aan te pakken. De kwaliteit en effectiviteit van het actieve arbeidsmarktbeleid en de efficiëntie van de publieke diensten voor arbeidsbemiddeling zijn eveneens essentieel om de werkloosheid te bestrijden, en er worden in dat verband aanbevelingen tot een aantal lidstaten gericht. Met name Bulgarije, Duitsland, Estland, Ierland, Griekenland, Italië, Luxemburg, Spanje, Portugal, Slowakije, Finland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk hebben de efficiëntie van hun actieve arbeidsmarktbeleid versterkt en/of verbeterd.

Tabel 2. Werkloosheids-, jeugdwerkloosheids- en NEET-indicatoren, 2013

	Werkloosheidsgraad in %	Jeugdwerkloosheidsgraad in %	Jeugdwerkloosheid (duizenden)	NEET 15- 24- graad in %	NEET 15-24 (duizenden)
EU	10,8	23,4	5 611	13,0	7 345
BE	8,4	23,7	97	12,7	168
BG	13,0	28,4	65	21,6	167
CZ	7,0	18,9	69	9,1	104
DK	7,0	13,0	57	6,0	43
DE	5,3	7,9	356	6,3	558
EE	8,6	18,7	11	11,3	17
IE	13,1	26,8	57	16,1	86
EL	27,3	58,3	176	20,6	219
ES	26,1	55,5	951	18,6	832
FR	10,3	24,8	699	11,2	818
HR	17,2	49,7	74	18,6	96
IT	12,2	40,0	655	22,2	1 337
CY	15,9	38,9	16	18,7	20
LV	11,9	23,2	22	13,0	31
LT	11,8	21,9	27	11,1	44
LU	5,8	17,4	3	5,0	3
HU	10,2	27,2	84	15,4	175
MT	6,5	13,5	4	9,9	6
NL	6,7	11,0	157	5,1	104
AT	4,9	9,2	54	7,1	70
PL	10,3	27,3	407	12,2	547
PT	16,5	37,7	148	14,2	156
RO	7,3	23,6	187	17,2	442
SI	10,1	21,6	16	9,2	20

¹¹ COM(2013)690 van 2.10.2013 en COM(2013)801 van 13.11.2013.

SK	14,2	33,7	73	13,7	97
FI	8,2	19,9	66	9,3	59
SE	8,0	23,4	154	7,5	92
VK	7,5	20,5	924	13,3	1 021

Bron: diensten van de Commissie

Om de banencreatie te ondersteunen, heeft een aantal landen (bijvoorbeeld Frankrijk, Italië, Portugal en Spanje) stappen gedaan die gericht zijn op het decentraliseren van hun loonvormingssysteem en vergemakkelijken van de aanpassing van de loonvoorwaarden aan het economische klimaat. De ruimte voor verlaging van de niet-arbeidskosten, met name de loonwag, is gezien de huidige begrotingsbeperkingen niet steeds volledig gebruikt, maar onlangs zijn stappen in die richting gedaan (Frankrijk, Italië) en wordt meer actie voorzien (bv. Spanje).

In een aantal aanbevelingen legt de Commissie ook een bijzondere focus op de reikwijdte, toereikendheid en opzet van de werkloosheidsuitkeringen en sociale bijstand. Doel is ervoor te zorgen dat het juiste evenwicht wordt gevonden tussen het ondersteunen van mensen om weer aan een baan te geraken en het zorgen voor toereikende inkomensondersteuning in een situatie van groeiende armoede.

De jongeren zijn bijzonder zwaar getroffen door de crisis. De EU-jeugdwerkloosheid is scherp gestegen – tussen 2008 en 2013 meer dan 7,5 procentpunten (van 15,6 % tot 23,3 %) - is momenteel ongeveer 2,5 keer groter dan de volwassenenwerkloosheid en treft 5,6 miljoen jongeren in de leeftijdsgroep 15-24. Bovendien werkt noch studeert een groot aantal jongeren: in totaal waren in 2013 7,3 miljoen mensen in de leeftijdsgroep 15-24, in totaal 13% van deze leeftijdsgroep, noch aan het werk noch met een studie of een opleiding bezig. Op EU-niveau en nationale niveaus zijn belangrijke initiatieven genomen om de jeugdwerkloosheid te bestrijden (zie kader 2). In lijn met de doelstellingen van een jongerengarantie worden aanbevelingen gedaan over bijvoorbeeld de effectiviteit van de publieke arbeidsbemiddelingsdiensten, over de kwaliteit van onderwijs en opleiding, inclusief leerlingplaatsen, en over het beter bereiken van inactieve jongeren.

De Commissie vestigt ook de aandacht op het feit dat, in tegenstelling tot haar aanbevelingen, veel lidstaten zoals Bulgarije, Italië, Slowakije en Roemenië de jongste jaren de uitgaven voor onderwijs hebben verlaagd. Het aanbod van passende onderwijsvoorzieningen is noodzakelijk om jonge studenten te plaatsen op een moment dat er deels als gevolg van verlaagde kansen op arbeidsmarkttoegang sinds de crisis meer inschrijvingen zijn in het hoger onderwijs. Zoals in de Commissieaanbevelingen tot uitdrukking komt, is het ook belangrijk dat,¹² met het oog op een langer en productiever werkzaam leven, de onderwijs- en opleidingssystemen tot het opwaarderen van het menselijk kapitaal van oudere werknemers bijdragen.

Kader 2. Uitvoering van de Europese Jongerengarantie

In het kader van de aanbeveling tot invoering van de jongerengarantie, die door de Commissie is voorgesteld en vorig jaar door de Raad aangenomen, hebben de lidstaten zich vastgelegd op de doelstelling ervoor te zorgen dat alle jongeren onder de 25 binnen 4 maanden na het verlaten van het formele onderwijs of na werkloos te zijn geworden een kwaliteitsvol werkaanbod ontvangen. Dit

¹² Recente analyse bevestigt dat, naast de situatie van de jongeren, er ook een alarmerend groot percentage volwassenen – ongeveer 20% – over zeer geringe basisvaardigheden beschikt. De Europese structuur- en investeringsfondsen kunnen eveneens helpen bij het financieren van maatregelen op dit gebied.

houdt in dat effectieve en innovatieve structuren, processen en maatregelen tot stand worden gebracht alsook hervormingen worden doorgevoerd om succesvollere overgangen van school naar arbeidsmarkt te bewerkstelligen.

De Commissie heeft van alle lidstaten uitvoeringsplannen voor de jongerengarantieregelingen ontvangen die nu ten uitvoer worden gelegd. De "dienstverlener voor de Jongerengarantie", veelal de publieke arbeidsbemiddelingsdiensten, zullen zeer belangrijk zijn voor het succes ervan; miljoenen jongeren "zonder scholing, werk of stage" (NEET's) zullen onder de vleugels van de Jongerengarantie worden gebracht. Er wordt ook vooruitgang gemaakt in het vroegtijdig activeren en bereiken van jongeren die niet bij de arbeidsbemiddelingsdiensten geregistreerd staan.

Stakeholders, sociale partners en bedrijven hebben in het kader van het Europees Verbond voor leerlingplaatsen toegezegd te zullen inzetten op het verhogen van het aanbod, de kwaliteit en de attractiviteit van leerlingplaatsen, waardoor het belang van de hervorming van de leerlingplaatsen wordt onderstreept. Ook de betrokkenheid van de privésector zal van cruciaal belang zijn voor een kwaliteitsvol aanbod. Voor sommige lidstaten (Spanje, Italië, Slowakije, Kroatië, Portugal, Polen, Bulgarije, Ierland) stelt de Commissie bijzonder belangrijke uitdagingen in verband met de invoering van de Jongerengarantie vast, zoals in haar aanbevelingen tot uitdrukking komt.

Na voorstellen van de Commissie en bevestiging door de Europese Raad wordt EU-financiering gemobiliseerd om de strijd tegen de jeugdwerkloosheid te ondersteunen. Een speciaal fonds (het Jongerenwerkgelegenheidsinitiatief, omvang 6 miljard EUR) zal steun verlenen aan de lidstaten en regio's met een bijzonder hoge jeugdwerkloosheid (in 2012 boven de 25% voor de leeftijdsgroep 15-24). Momenteel stellen de lidstaten hun betrokken operationele programma's op met behulp waarvan deze middelen de komende twee jaar beschikbaar zullen worden gesteld. Ook het Europees Sociaal Fonds kan de werkgelegenheid voor jongeren ondersteunen.

Modernisering van het overheidsapparaat

Verscheidende lidstaten hebben grote hervormingen opgestart om de kwaliteit en efficiëntie van hun bestuur te verbeteren. Hieruit blijkt het toegenomen bewustzijn van de rol die de kwaliteit van het openbaar bestuur in de totale economische prestatie en competitiviteit speelt, alsook de druk van budgettaire consolidatie.

De hervormingsprioriteiten variëren. Sommige lidstaten zijn gestart met het aanpakken van overlappingsen tussen de verschillende delen en lagen van het bestuur. Andere werken eraan de administratieve capaciteit van de openbare dienst, de professionaliteit ervan en de kwaliteit van de beleidsvorming te versterken.

Veel van deze hervormingen omvatten inspanningen om het gebruik van ICT te verhogen en de e-overheidsdiensten, zoals e-aanbesteding, verder in te zetten als een manier om de transparantie te vergroten en de kosten te verlagen. Een toenemend aantal lidstaten onderzoekt ook manieren om de belastinginning te moderniseren, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van vooringevulde belastingaangiften, online diensten en "eenmalig" verstrekken van gegevens door de burgers en bedrijven aan de overheid. De lidstaten pakken ook de kwestie van de bestuurlijke overlast aan en gebruiken effectbeoordelingen bij het ontwikkelen van nieuwe wetgeving en het toetsen van de stand van de bestaande nationale wetgeving om deze adequater te maken en de papierwinkel te verminderen. Op EU-niveau werkt de Commissie al meerdere jaren aan een herziening van de EU-wetgeving, waarbij achterhaalde regels worden

afgeschaft, de nalevingslast wordt verminderd en een verbetering van de algehele kwaliteit van het EU-recht wordt nagestreefd.¹³

De verbetering van de kwaliteit, onafhankelijkheid en efficiëntie van de nationale justitie is een ander belangrijk element in de modernisering van het openbaar bestuur en is van directe economische betekenis voor startende bedrijven, handhaving van contracten, inclusief arbeidscontracten, invordering van schulden, eigendoms- en sociale rechten, alsook voor alle geschillen met het openbaar bestuur over belastingen en sociale zekerheid. Ingevolge de aanbevelingen van vorig jaar hebben een aantal lidstaten, namelijk Italië, Spanje, Letland, Hongarije en Slovenië, vooruitgang gemaakt op dit gebied, terwijl in andere landen de vooruitgang beperkter was. De Commissie beveelt in een aantal gevallen verdere actie aan.

Hoge niveaus van corruptie hebben, naast hun meer algemene ondermijnende effecten op de maatschappij, een negatieve impact op het bedrijfsklimaat. Ten gevolge op de aanbevelingen van vorig jaar en de publicatie in 2014 van haar anticorruptieverslag¹⁴, beveelt de Commissie voor een aantal lidstaten verdere actie aan.

4. CONCLUSIE

Door volgehouden inspanningen op alle niveaus de jongste jaren heeft de EU-economie nu veel vastere grond onder de voeten. Gedreven door een duidelijke politieke vastberadenheid om de integriteit en de toekomst van de Economische en Monetaire Unie veilig te stellen, hebben alle elementen van de economische beleidsvorming samengewerkt om de economische governance te herzien, de economische fundamentals te verbeteren en om effectieve financiële firewalls te creëren teneinde in de toekomst voor een duurzamer groeimodel te zorgen.

De economische vooruitzichten van de EU zijn nu aan het versterken. De groei zal gedurende 2014-2015 echter ongelijk en broos blijven zodat de stuwkracht voor de aan de gang zijnde structurele hervormingen in stand moet worden gehouden. Bovendien is over de langere termijn het groeipotentieel van de EU nog steeds relatief laag. Dit betekent dat hoge werkloosheidsniveaus en de moeilijke sociale situatie slechts traag zullen verbeteren en dat het tijd zal kosten om het grote investeringsgat aan te vullen. De Commissie heeft in een aantal aanbevelingen bevestigd dat het beleid meer stappen moet doen in goede tijden om weerstandvermogen te kweken voor slechte tijden. Gezien de noodzaak van hogere, duurzamere niveaus van groei en werkgelegenheid releveert de Commissie de noodzaak van meer vastberaden inspanningen op sleutelbeleidsterreinen en wijst zij aan waar de huidige inspanningen niet voldoende zijn.

Het systeem van versterkte economische governance van de EU zal eveneens in het tijdperk na de crisis zijn nut bewijzen. Nu Europa geleidelijk aan uit de aanhoudende en diepe economische crisis komt, zal het belangrijk zijn om naar aanleiding van de publieke raadpleging over de Europa 2020-strategie alsook de aanstaande toetsing van de Twopack- en

¹³ Zie COM(2013)685 van 2.10.2013 voor de laatste bijzonderheden over het EU-niveau.

¹⁴ COM(2014)38 van 3.2.2014.

Sixpackwetgeving de prioriteiten voor groei en banen te toetsen en breder na te denken over hoe beleidscoördinatie te gebruiken om deze te stimuleren, waarbij bijzondere aandacht aan de noodzaak van coördinatie binnen de eurozone wordt geschonken.

De fundamentele uitdaging voor de EU in de komende jaren is een politieke. De lidstaten hebben actie ondernomen waar het onmiddellijk nodig was, bijvoorbeeld inzake budgettaire consolidatie, en hebben een aantal maatregelen genomen op het gebied van structurele hervorming. Maar buiten de programmalanden is het tempo van noodzakelijke verandering trager en timider geweest dan nodig is. Weg van de onmiddellijke impact van de crisis zal het moeilijker zijn om de politieke stuwkracht voor hervorming in stand te houden. En toch moet de EU, om in de toekomst te groeien en van de voordelen van de globalisatie te kunnen profiteren, de politieke wil vinden om de structurele hervormingen waar te maken en investeringen te bevorderen. De Commissie meent dat de versterkte economische governancecyclus in dit proces een belangrijke rol te spelen heeft, maar niet de politieke wil kan vervangen die nodig is om de EU naar een periode van duurzame groei en welvaart vooruit te stuwten. De Economische en Monetaire Unie is nog onderhanden werk en er zullen verdere stappen noodzakelijk zijn om de onderlinge afhankelijkheid tussen Europa's economieën, met name tussen die welke dezelfde munt hebben, echt tot uitdrukking te brengen.

BIJLAGE 1 - OVERZICHT VAN LANDSPECIFIEKE EU-AANBEVELINGEN VOOR 2014-2015

	Overheidsfinanciën				Financiële sector		Structurele hervormingen					Werkgelegenheid en sociaal beleid				
	Gezonde overheids financiën	Pensioen- en zorgstelsels	Begrotingskader	Fiscaliteit	Bankwezen en toegang tot financiering	Woningmarkt	Netwerk-industrieën	Mededinging in de dienstensector	Openbaar bestuur en slimme regelgeving	O&O en innovatie	Hulpbronnefficientie	Arbeidsmarkt participatie	Actief arbeidsmarktbeleid	Loonvormingsmechanismen	Arbeidsmarktsegmentatie	Onderwijs en opleiding
AT																
BE																
BG																
CZ																
DE																
DK																
EE																
ES																
FI																
FR																
HR																
HU																
IE																
IT																
LT																
LU																
LV																
MT																
NL																
PL																
PT																
RO																
SE																
SI																
SK																
VK																

Noot: Landspecifieke aanbevelingen voor 2014-2015, voorgesteld door de Commissie op 2 juni 2014. Cyprus en Griekenland moeten toezeggingen nakomen in het kader van EU-/IMF-programma's van financiële bijstand. De aanbevelingen voor Portugal hangen af van uittreding uit het programma. Meer informatie: http://ec.europa.eu/europe2020/index_nl.htm

BIJLAGE 2 – OVERZICHT VAN DE STREEFCIJFERS IN HET KADER VAN EUROPA 2020¹⁵

* Landen die voor hun nationale streefcijfer een andere indicator hebben gebruikt dan de indicator van het centrale EU-streefcijfer.

Streefcijfers lidstaten	Arbeidsparticipatie (in %)	O&O (in % van bbp)	Streefcijfers emissiereductie (t.o.v. 2005) ¹⁶	Hernieuwbare energie (in % van het bruto finaal energieverbruik)	Energie-efficiëntie ¹⁷	Schooluitval in %	Tertiair onderwijs in %	Verkleining door armoede en sociale uitsluiting bedreigde bevolkingsdeel (in aantal personen)
Centraal streefcijfer EU	75 %	3 %	-20 % (t.o.v. 1990)	20 %	20 %	<10%	40 %	20.000.000
AT	77-78 %	3,76 %	-16 %	34 %	31,5	9,5 %	38 % (inclusief ISCED 4/4a)	235.000
BE	73,2 %	3,0 %	-15 %	13 %	43,7	9,5 %	47 %	380.000
BG	76 %	1,5 %	20 %	16 %	15,8	11 %	36 %	260.000 (personen die in geldelijke armoede leven)*
CY	75-77 %	0,5 %	-5 %	13 %	2,8	10 %	46 %	27.000
CZ	75 %	1 % (alleen overheid)	9 %	13 %	39,6	5,5 %	32 %	Handhaving op niveau 2008 (15,3% van totale bevolking), streven naar vermindering met 30.000
DE	77 %	3 %	-14 %	18 %	276,6	<10%	42 % (inclusief ISCED 4)	320.000 (langdurig werklozen)*
DK	80 %	3 %	-20 %	30 %	17,8	<10%	>40%	22.000 (personen in huishoudens met lage arbeidsintensiteit)*
EE	76 %	3 %	11 %	25 %	6,5	9,5 %	40 %	Vermindering van het percentage personen waarvoor armoede dreigt na sociale overdrachten tot 15%, gelijk aan een absolute daling met 36.248 personen*
EL	70 %	1,21 %	-4 %	20 %	27,1	9,7 %	32 %	450.000
ES	74 %	2 %	-10 %	20 %	121,6	15 % (schooluitval)	44 %	1.400.000-1.500.000
FI	78 %	4 %	-16 %	38 %	35,9	8 %	42 %	770.000 personen waarvoor armoede of sociale

¹⁵ De nationale streefcijfers zijn in de nationale hervormingsprogramma's (NHP) van april 2014 opgenomen.

¹⁶ De nationale emissiereductiedoelstellingen die in Beschikking 2009/406/EG (de "beschikking inzake de verdeling van de inspanningen") worden genoemd, betreffen de emissies die niet onder het emissiehandelssysteem vallen. De emissies die onder het emissiehandelssysteem vallen, zullen met 21% worden verminderd ten opzichte van 2005. De overeenkomstige totale emissiereductie zal -20% bedragen ten opzichte van 1990. De streefcijfers zijn uitgedrukt in emissiereductie of maximale emissiestijging.

¹⁷ Volgens Richtlijn 2012/27/EU (richtlijn betreffende energie-efficiëntie), artikel 3, lid 1, onder a), mag het energieverbruik van de Unie in 2020 niet meer bedragen dan 1474 Mtoe primaire energie of niet meer dan 1078 Mtoe finale energie. Deze tabel geeft alleen het verbruik van primaire energie in 2020 weer, uitgedrukt in Mtoe.

Streefcijfers lidstaten	Arbeidsparticipatie (in %)	O&O (in % van bbp)	Streefcijfers emissiereductie (t.o.v. 2005) ¹⁶	Hernieuwbare energie (in % van het bruto finaal energieverbruik)	Energie-efficiëntie ¹⁷	Schooluitval in %	Tertiair onderwijs in %	Verkleining door armoede en sociale uitsluiting bedreigde bevolkingsdeel (in aantal personen)
							(enge nationale definitie)	uitsluiting dreigt, gelijk aan een absolute daling met 140.000 personen
FR	75 %	3 %	-14 %	23 %	236,3	9,5 %	50 % (17-33-jarigen)	1.900.000
HR	62,9 %	1,4 %	11 %	20 %	9,19	4 %	35 %	Vermindering van het aantal personen waarvoor armoede of sociale uitsluiting dreigt tot 1.220.000, gelijk aan een daling met 152.000 personen ten opzichte van 2011
HU	75 %	1,8 %	10 %	14,65 %	26,6	10 %	30,3 %	450.000
IE	69-71 %	ca. 2 % (2,5% van bnp)	-20 %	16 %	13,9	8 %	60 %	200.000 (personen die in gecombineerde armoede leven)*
IT	67-69 %	1,53 %	-13 %	17 %	158,0	16 %	26-27 %	2.200.000
LT	72,8 %	1,9 %	15 %	23 %	6,485	<9 %	48,7 %	Vermindering van het aantal personen waarvoor armoede of sociale uitsluiting dreigt tot 814.000
LU	73 %	2,3-2,6 %	-20 %	11 %	4,482	<10%	66 %	6.000
LV	73 %	1,5 %	17 %	40 %	5,37	10 %	34-36 %	121.000 (waarvoor armoede dreigt na sociale overdrachten en/of in huishoudens met zeer lage arbeidsintensiteit)*
MT	70 %	2 %	5 %	10 %	0,825	10 %	33 %	6.560
NL	80 %	2,5 %	-16 %	14 %	60,7	<8 %	>40%	100.000 (mensen in de leeftijdsgroep 0-64 die in een werkloos huishouden leven)*
PL	71 %	1,7 %	14 %	15 %	96,4	4,5 %	45 %	1.500.000
PT	75 %	2,7-3,3 %	1 %	31 %	22,5	10 %	40 %	200.000
RO	70 %	2 %	19 %	24 %	42,99	11,3 %	26,7 %	580.000
SE	>80 %	4 %	-17 %	49 %	43,4	<10%	40-45 %	Daling percentage mannen en vrouwen in de leeftijdsgroep 20-64 die geen deel uitmaken van de beroepsbevolking (m.u.v. voltijds studenten), langdurig werklozen en langdurig zieken tot ruim onder 14%*
SI	75 %	3 %	4 %	25 %	7,313	5 %	40 %	40.000
SK	72 %	1,2 %	13 %	14 %	16,2	6 %	40 %	170.000
VK	geen streefcijfer in	geen streefcijfer in NHP	-16 %	15 %	177,6	geen streefcijfer in NHP	geen streefcijfer in NHP	Bestaande numerieke streefcijfers van de 2010 Child Poverty Act en Child Poverty Strategy

Streefcijfers lidstaten	Arbeidsparticipatie (in %)	O&O (in % van bbp)	Streefcijfers emissiereductie (t.o.v. 2005) ¹⁶	Hernieuwbare energie (in % van het bruto finaal energieverbruik)	Energie-efficiëntie ¹⁷	Schooluitval in %	Tertiair onderwijs in %	Verkleining door armoede en sociale uitsluiting bedreigde bevolkingsdeel (in aantal personen)
	NHP							2011-2014*